

Gemeente van Jezus Christus,

Eén van de woorden die vaak in één zin worden genoemd met de kerk en het geloof in de media is het woordje secularisatie. Wij leven in een tijd van secularisatie. Er wordt dan veelal gewezen op de ontkerkelijking die sinds de jaren zestig bezig is met een opmars in Nederland. Sinds die tijd zijn veel geloofsgemeenschappen kleiner geworden, vergrijsd. Velen zijn zelfs helemaal verdwenen. Een groot verlies. De ontkerkelijking doet ons pijn, met name als we zien dat het ook de mensen raakt waar we zelf veel van houden. Ouders, broers, zussen, kinderen. Eens gingen ze trouw naar de kerk, zijn gedoopt, hebben misschien ook wel belijdenis gedaan. Maar nu... Naar de kerk gaan ze zelden of nooit en het geloof lijkt minimaal of is zelfs helemaal weg.

Dat is ontkerkelijking. Secularisatie heeft daar alles mee te maken, maar is niet hetzelfde. Met hoogleraar Herman Paul zou ik willen zeggen: 'Secularisatie is een proces dat zich voltrekt in het menselijk hart.' Je hart is, Bijbels gesproken, de plek waar je diepste verlangens ontstaan en groeien. En het zijn uiteindelijk je verlangens die richting geven aan je leven. Je verlangen gaat vooraf aan je denken, voelen en handelen. Niets raakt een mens dus meer dan een transformatie van de verlangens. En secularisatie is dan dus het proces, de ontwikkeling, dat de verlangens niet naar God, naar het geloof uitgaan, maar bijvoorbeeld naar het wereldse, het aardse. Simpel gezegd: je verlangt minder naar God, naar de hemel, en meer naar geld en lekker eten.

Daar moest ik aan denken bij de woorden van Paulus. Hij heeft het over velen: 'Hun god is hun buik, hun eer is schaamteloosheid en hun aandacht is alleen gericht op aardse zaken.' Ik denk dat het heel herkenbaar is in onze tijd. Mensen die zich vooral bezig houden met wereldse zaken, de mooiste auto, de verre vakantie, het eigen geluk dat door geld en ervaringen ingevuld kan worden... Je zou deze woorden van Paulus zomaar op een heel groot deel van de Nederlandse bevolking kunnen plakken. En daarbij klinkt dan meteen de ondertoon, en zij zijn dus heel fout bezig... En wij heel goed... Maar is het daadwerkelijk zo zwart-wit? Zij fout, en wij goed...

Wanneer je het hebt over ontkerkelijking dan kun je dat heel duidelijk meten. Zoveel mensen zaten er twintig jaar geleden op een gemiddelde zondagmorgen in de Nederlandse kerken, en nu zijn het er zoveel minder... Maar het is zelden of nooit zo dat iemand die twintig jaar geleden trouw elke zondag twee keer in de kerk zat en nu nooit meer dat dat op één bepaald moment volledig is veranderd. Nee, vrijwel altijd is daar een heel proces mee samengegaan. Een proces van secularisatie. De verlangens die langzaam maar zeker veranderden van een gelovig persoon naar die van iemand die bijvoorbeeld op zondagmorgen veel waarde hecht aan uitslapen. Dat gaat stap voor stap, heel geleidelijk.

Secularisatie eindigt vaak buiten de kerk, maar het begint in de kerk.

En zo blijkt dat zwart-witte toch ook veel grijstinten te hebben. Want als we het over u, over jou hebben. In hoeverre ben jij gesecculariseerd, gaan jouw verlangens uit naar het wereldse? Of is dat bij jou volledig niet het geval? Ik denk dat, zoals ik u de afgelopen maanden heb leren kennen en zoals ik mijzelf ken, wij allemaal ook zeer aardse verlangens kennen. Genieten van een mooie vakantie, lekker uiteten, trots en druk met het fijne huis. En daarin zijn wij zeker niet uniek. Als we de kerkgangers van pak-en-beet vijftig jaar geleden met die van nu vergelijken dan lijkt tegenwoordig dat het geloof en God een minder centrale rol te spelen. Het draait om God, maar het moet toch vooral óók gezellig zijn, leuk voor de kinderen, en het liefst een beetje hip. De secularisatie vindt juist ook plaats in de kerk.

Daar is in zichzelf denk ik niet meteen iets mis mee. Vooral in het Oude Testament komen we ook teksten tegen dat we mogen genieten van wat het leven ons geeft. Het leven is ook genieten van het goede dat God ons in de wereld geeft. Maar daar ligt denk ik ook het kenmerkende verschil. Waarom het toch ook heel zwart-wit is. Want de één dankt God voor het goede dat hij of zij mag gebruiken in de wereld. En de ander vindt in dat goede het levensdoel, en God speelt geen wezenlijke rol erin.

Zoals Jezus het zegt: 'Geen enkele knecht kan twee heren dienen: hij zal de eerste haten en de tweede liefhebben, of hij zal juist toegewijd zijn aan de ene en de andere verachten. Jullie kunnen niet God dienen én de mammon.' De mammon de personificatie van het geld. De een dient God en gebruikt het geld, de ander leeft voor het geld en dat wat er bij hoort en dient zo de mammon.

En Paulus zegt het in onze tekst zo: 'Velen leven als vijand van het kruis van Christus en gaan hun ondergang tegemoet. Hun god is hun buik, hun eer is schaamteloosheid en hun aandacht is alleen gericht op aardse zaken.' Alleen gericht op aardse zaken, hun god is hun buik. Daar gaat de focus naar toe, dat heeft de absolute prioriteit.

Ik denk dat wij allemaal in meer of mindere mate gesecculariseerd zijn, dat onze verlangens niet alleen naar God, maar ook naar het wereldse uitgaan. Dat lijkt dus een grijstint te zijn. Maar hoe Paulus en Jezus erover spreken is het toch heel zwart-wit. Hoe weet jij dan of je zelf aan de goede kant zit? Of toch meer aan de verkeerde kant? Dat is best een lastige vraag. En dat maakt ons dus ook bescheiden. Voor onszelf kan het al heel moeilijk zijn om te zien waar we staan, laat staan dat wij ook maar iets kunnen zeggen over een ander. Want die ene trouwe kerkganger kan hier zomaar alleen zitten omdat hem dat extra klanten oplevert in zijn bedrijf. En die vrouw die we hier nooit meer zien kan trouw elke zondag meekijken en een heel actief gebedsleven hebben. Wij hebben dus niets te zeggen, niets te oordelen over de ander...

Maar we kijken wel naar onszelf... Hoe kun je nu weten aan welke kant je zit? Paulus maakt in ons gedeelte de vergelijking met een sportwedstrijd, een hardloopwedstrijd. Hij is zelf een deelnemer van die wedstrijd en hij gaat recht op zijn doel af. Dat doel is Jezus Christus. Daar richt hij zich op, daar focust hij zich op, dat is zijn diepste verlangen. Dat is de ene kant. De andere kant is die van de mensen die zich richten op de lichamelijke verlangens, wiens god hun buik is. Zij, zo zegt Paulus, gaan ook op een bepaald doel af. Dat is niet Jezus Christus, maar dat is hun eigen ondergang. Het klinkt misschien een beetje gek, maar dat is hun doel, dat is waar zij voor gaan.

Ik denk dat mensen die zo leven het niet zelf zo zouden verwoorden, maar Paulus heeft hier wel een punt. Het lichamelijke is namelijk maar tijdelijk. Hoe sterk je ook bent, hoe gezond je ook bent, hoe mooi het leven je ook lijkt toe te lachen... Het is allemaal zo ontzettend kwetsbaar... Het kan van het ene op het andere moment weg zijn, over zijn. En zelfs als dat niet gebeurt, met het ouder worden zullen we allemaal onze lichamelijke krachten verliezen. Op een gegeven moment is dan ook het leven voorbij, de dood... Wanneer je je vooral op het lichamelijke, op het wereldse richt, dan loop je de hardloopwedstrijd van het leven op een doodlopende weg. Daar ren je op af, dat is je doel.

Het mooie is dat wanneer je doel Jezus is je niet op een doodlopende weg loopt. De laatste regel die we lazen zegt wat Jezus zal doen, daar staat: 'zal Hij ons armzalig lichaam gelijkmaken aan zijn verheerlijkt lichaam.'

Dat is een schitterende paradox. Zij die zichzelf richten op zichzelf, op het wereldse, op het lichaam, zullen dat uiteindelijk allemaal verliezen. Maar zij die hun doel vinden in Jezus zullen juist het volmaakte, het hemelse lichaam vinden. Jezus zelf zegt het zo: 'Want ieder die zijn leven wil behouden, zal het verliezen; maar wie zijn leven verliest omwille van Mij, zal het behouden.'

In Jezus vinden we het ware leven, zoveel mooier dan wij ons nu kunnen voorstellen... Maar daar ligt misschien ook wel het probleem... Het lichamelijke, het wereldse dat is hier en nu, daar nemen wij wanneer we het willen meteen het mooie van... Maar het hemelse, het goddelijke... Dat hebben wij niet onder controle. Soms proeven we er iets van, en dat is prachtig, maar we kunnen het niet zelf afdwingen. En het hemelse lichaam waar Paulus het over heeft ligt nog in de toekomst, ver weg...

Daar ligt denk ik ook de hoofdoorzaak van de secularisatie. Het één is gemakkelijk, dichtbij, het ander hebben wij niet onder controle en ligt buiten onszelf. Het is dan belangrijk om drie dingen te beseffen:

Allereerst, dat wat ons beloofd wordt in Jezus Christus is zoveel mooier en beter dan al het aardse. Het staat in geen verhouding tot elkaar. Kies niet voor de goedkope winst van het moment, maar ga voor de eeuwige rijkdom van het Koninkrijk van God.

Ten tweede, we lopen de wedstrijd met als doel Jezus niet alleen. We hoorden het Paulus al zeggen: 'Volg mij na, broeders en zusters, en kijk naar hen die leven volgens het voorbeeld dat wij u gegeven hebben.' Volg het voorbeeld van Paulus, van de geloofshelden, uit de Bijbel, uit de kerkgeschiedenis, uit je omgeving en hier uit de kerk. We zijn bezig met de hardloopwedstrijd, maar we doen het niet alleen. We doen het samen. Help elkaar om de focus om Christus te houden.

En de derde, en dat is met afstand de belangrijkste, en één van de unieke eigenschappen van het christelijk geloof. Wanneer je wil veranderen of je leven wil verbeteren dan zegt elke religie, elk zelfhulpboek, alles zegt: 'begin bij jezelf'. Het christendom zegt dat niet, als enige. Want geloven begint niet bij ons, de eeuwige zegeningen in het Koninkrijk vinden vind je niet bij jezelf, je doel in Jezus zien begint niet bij jou. Het begint bij Christus. We hoorden de woorden van Paulus: 'ik doe mijn uiterste best, in de hoop te kunnen grijpen waarvoor Christus Jezus mij gegrepen heeft.' Hij grijpt ons. Net als de vader in de gelijkenis van de verloren zoon. Hij komt op ons af gerend, Hij zoekt ons, Hij omarmt ons. 'Christus Jezus mij gegrepen heeft.' Dat is de ontdekking van Paulus, ik ben gegrepen. Dat mag ook onze ontdekking zijn, Hij zoekt je, Hij vindt je...

Zoek jij hem ook? Is Hij je doel? Het is zoveel meer dan alles wat wij in dit tijdelijke leven kennen. Dat van echte waarde vinden wij bij Hem.

En ook vandaag, wanneer zo de uitnodiging klinkt. Jezus is gastheer en Hij nodigt ons uit. Wij ontvangen brood en wijn, maar Hij geeft lichaam en bloed. Tekenen en zegel van het liefdeverbond van het geloof.

Het helpt ons op de weg, in de wedstrijd van het leven, met Hem als doel.

De werkelijkheid van het Heilig Avondmaal ontstijgt de aardse werkelijkheid en brengt ons dichter bij Hem. Hij die eeuwig is, Hij die opgestaan is, Hij die verheerlijkt is. In Hem vinden wij ons levensdoel, in Hem zullen wij ook opstaan, verheerlijkt worden, eeuwig leven. In Hem vinden wij het hoogste doel. Halleluja, amen.

Met eventuele reacties op deze preek kunt u terecht bij ds. Stefan Honing. stefanhoning@gmail.com of 06-48883410